

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ ในจังหวัดปัตตานี โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ ในบทนี้เป็นการเสนอวิธีการดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล เกณฑ์การให้คะแนน การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติในการวิจัย โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชากรไทยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในจังหวัดปัตตานี ปี 2549 จำนวน 62,562 คน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1973 : 727-728) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยมีสูตรแสดงการคำนวณดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N หมายถึง จำนวนประชากร

e หมายถึง ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ระดับ 0.05

ในการหากลุ่มตัวอย่างให้มีความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 5 สำหรับรายละเอียดในการแทนค่าในกลุ่มประชากร มีดังนี้

แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} n &= \frac{62,562}{1+62,562(.05)^2} \\ &= 397.46 \end{aligned}$$

ดังนั้นจึงได้กลุ่มตัวอย่างขั้นต้นจากการคำนวณ 398 คน ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ Multistage Random Sampling ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ติดต่อประสานข้อมูลผู้สูงอายุจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปัตตานี

จำแนกรายอำเภอ

2. สุ่มอำเภอในการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 อำเภอ
3. สุ่มตำบลในแต่ละอำเภอ อำเภอละ 2 ตำบล
4. สุ่มกลุ่มตัวอย่างตำบลละ 33-34 คนได้จำนวนทั้งสิ้น 398 คน

ตารางประชากรกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบล

อำเภอ	ตำบล	กลุ่มตัวอย่าง
โคกโพธิ์	โคกโพธิ์	33
	ทุ่งพลา	34
สาขบุรี	ตะลุงบัน	33
	เตราะบอน	33
ไม้แก่น	ไทรทอง	33
	คอนทราย	33
ยะหริ่ง	ขามู	33
	ตอหลัง	33
ยะรัง	ยะรัง	34
	เขาคูม	33
หนองจิก	ศุบง	33
	บางเขา	33
รวม		398

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยส่วนต่างๆดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ ความเพียงพอของรายได้ ความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว และการเจ็บป่วยด้วยโรคประจำตัว

ส่วนที่ 2 แบบวัดสัมพันธภาพกับครอบครัว

ส่วนที่ 3 แบบวัดการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

ส่วนที่ 4 แบบวัดภาวะซึมเศร้า ซึ่งผู้วิจัยขออนุญาตใช้แบบวัดภาวะซึมเศร้าที่พัฒนาโดย

นายแพทย์ทวี ตั้งเสรี และคณะ โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์ ซึ่งมี 3 องค์ประกอบ คือ 1. Mood Component 2. Cognitive Behavior Component 3. Somatic Component มีคำถาม 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ(Cronbach alpha coefficient) 0.88 มีค่าความไว (Sensitivity) = 86.8% และค่าความจำเพาะ (Specificity) = 79.8%

2. การสร้างเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดกรอบเนื้อหาแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตอนที่ 2 แบบวัดสัมพันธภาพกับครอบครัว ตอนที่ 3 แบบวัดการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ตอนที่ 4 แบบวัดภาวะซึมเศร้า โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษา ค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยผู้วิจัยนำผลการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ นำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์

2.3 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณา ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

2.4 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จ ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา(Content Validity) โดยใช้วิธีหาค่า IC ตลอดจนสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข

2.5 นำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบกับผู้สูงอายุที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ทำการทดลองมาเก็บข้อมูลวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีคูเคอร์-ริชาร์ดสัน 21(Kuder-Richardson-21)

2.6 นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว มาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งจนมีความสมบูรณ์มากที่สุด เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ มีขั้นตอนดังนี้

1. คำเนิการติดต่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย โดยนำหนังสือจากภาควิชาพลศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ถึงสาธารณสุขอำเภอและ
ผู้อำนวยการโรงพยาบาล เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. เตรียมความพร้อมของผู้ช่วยวิจัยในการเก็บข้อมูล โดยอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการ
วิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดของแบบสอบถาม รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ช่วยวิจัย
ซักถามข้อสงสัย เพื่อป้องกันความผิดพลาดระหว่างเก็บข้อมูล

3. ส่งแบบสอบถามแก่ผู้ช่วยวิจัยในการเก็บข้อมูลผู้รับผิดชอบพื้นที่

4. ผู้ช่วยวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยในผู้สูงอายุที่อ่านออก เขียนได้ให้ทำแบบสอบถามเอง
แต่ในผู้สูงอายุที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ผู้ช่วยวิจัยจะเป็นผู้อ่านแบบสอบถาม

5. รวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์ของ
การตอบแบบสอบถาม

6. ส่งแบบสอบถามเพิ่มเติม ในกรณีแบบสอบถามไม่ครบตามต้องการ

เกณฑ์การให้คะแนนและการแปลผล

ทำการจัดกลุ่มตัวแปร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแปรตาม คือ ภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ โดยวัดจากแบบวัดภาวะซึมเศร้า มี
คะแนนเต็ม 15 คะแนน แบ่งเป็นระดับคะแนนดังนี้(ทวิ ตั้งเสรี, 2546)

6-15 คะแนน หมายความว่า มีภาวะซึมเศร้า

0-5 คะแนน หมายความว่า ไม่มีภาวะซึมเศร้า

2. ตัวแปรอิสระ

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย

1) เพศ มีระดับการวัด “กลุ่ม” (nominal)

2) อายุ มีระดับการวัด “ช่วง” (interval)

3) สถานภาพสมรส มีระดับการวัด “กลุ่ม” (nominal)

4) ระดับการศึกษา มีระดับการวัด “กลุ่ม” (nominal)

2.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

1) การประกอบอาชีพ มีระดับการวัด “กลุ่ม” (nominal)

2) ความเพียงพอของรายได้ มีระดับการวัด “กลุ่ม” (nominal)

2.3 ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย

- 1) ความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว มีระดับการวัด “กลุ่ม” (nominal) โดยวัดจากแบบวัดสัมพันธ์ภาพกับครอบครัว มีคะแนนเต็ม 13 คะแนน แบ่งเป็นระดับคะแนน 7-13 คะแนน หมายความว่า มีความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวที่ดี 0-6 คะแนน หมายความว่า มีความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวที่ไม่ดี
- 2) การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม มีระดับการวัด “กลุ่ม” (nominal) โดยวัดจากแบบวัดการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม มีคะแนนเต็ม 6 คะแนน แบ่งเป็นระดับคะแนน 4-6 คะแนน หมายความว่า มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมสูง 0-3 คะแนน หมายความว่า มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมต่ำ

2.4 ปัจจัยทางร่างกาย ได้แก่

- 1) การเจ็บป่วยด้วยโรคประจำตัว มีระดับการวัด “กลุ่ม” (nominal)

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ความชุกของภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ โดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบการบรรยาย
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางร่างกาย กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี

2.1 ตรวจสอบสมมติฐานของการวิจัยว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี โดยการหาค่าไคร้สแควร์(Chi-square)

2.2 ตรวจสอบสมมติฐานของการวิจัยว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพ ความเพียงพอของรายได้ มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี โดยการหาค่าไคร้สแควร์(Chi-square)

2.3 ตรวจสอบสมมติฐานของการวิจัยว่าปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี โดยการหาค่าไคร้สแควร์(Chi-square)

2.4 ตรวจสอบสมมติฐานของการวิจัยว่าปัจจัยทางร่างกาย ได้แก่ การเจ็บป่วยด้วยโรคประจำตัว มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี โดยการหาค่าไคร้สแควร์(Chi-square)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสถิติดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1.1 หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา(Content Validity) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตร

$$IC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา
 R แทน ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรคูเดอร์-ริชาร์ดสัน(Kuder-Richardson)

$$r_{11} = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\bar{X}(k-\bar{X})}{k S_i^2} \right)$$

เมื่อ r_{11} แทน ค่าความเชื่อมั่น
 K แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
 \bar{X} แทน คะแนนเฉลี่ยของเครื่องมือวัด
 S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือวัด

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ค่าร้อยละ(Percentage) โดยใช้สูตร(Elifson,1990:39)

$$\text{percentage}(\%) = \left(\frac{f}{N} \right) \times 100$$

เมื่อ f แทน ความถี่ของรายการนั้นทั้งหมด
 N แทน ความถี่ทั้งหมด

2.2 ค่าไควสแควร์(Chi-square)

$$\chi^2 = \sum \left(\frac{fo - fe}{fe} \right)^2$$

เมื่อ	χ^2	แทน	ค่าไควสแควร์
	\sum	แทน	สัญลักษณ์ของการรวมผลของข้อมูลทั้งหมด
	fo	แทน	ค่าเป็นจริงที่รวบรวมได้จากข้อมูล
	fe	แทน	ค่าคาดหวังที่ข้อมูลควรจะเป็น

Prince of Songkla University
Pattani Campus